

יד:

עין משפט
נר מצוה

עו א מיי פיה מהל' מש
הלכה ה ויד מהל'
שמיין הלכה יב עושע
יד סו של סוף קפי:
עו ב מיי פיה מהל'
תומות הלכה יא
טושע עס סוף טו:
עו ג מיי פיה מהל'
מש הלכה נ עושע
יד סו של סוף קפי:

תורה אור השלם

1. ההבט עיני בראשו
והבטיל בחשך דרוך
וירחינו עני שמוקרה
אחר יקרה את כלם:
קלה ב די

רבינו הגאון

סו' לערלה ולהביע
ולשביעיות שיה הארוג
אלוין, דאילו בתר חננה,
כל העינין פשוט הוא
והביר בירך קצרה
מהלמד ארץ ישראל
דרמיין שביעית ביר עקביא
שליטת אחרונ נתן עליו
חמישי בית שמאי ובית
ההלל [נ"א: וחומר בית
הלל] ולמה לי אחרונ
אפילו שאר כל האילן,
תני חומרי רבן גמליאל
וחומרי ר' אליעזר, רבין
גמליאל ור' אליעזר לא
על דבית הלל איתון לא
אמר ר' יוסי ביר אבון,
חפשי שחננו פירותיו
קודם ט"ו בשבט של שנה
שניה ונכנסה שלישיה,
על דעתיה רבין גמליאל,
משער עני, על דעתיה ר' יוסי
אליעזר משער שני, מה
עשה ישיב וקראו משער
שני, ופדאו ותנו לעניים.

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

אחד דכרי ב"ש. שאמרו נחמדה שנה וכבר נכנסת שלישיה משתשיכה:
ואחד דכרי ב"ה. האומרו לא נחמדה שנה עד חמשה עשר בו: לא מנהג
ב"ש בו. שני עשורין שנהג בה לאו משום ספק כב"ש ספק כב"ה אלא
משום ספק הלכה כרבן גמליאל דלמרא אחרונ אחר לקיטת בירק משום

דדכרי ליגדל על כל מים והרי נלקט
בשלישיה או שמא כר"א דלמרא אחרי
חנטה הלכו בו כשאר אילנות והרי חנט
בשניה ולקמיה פריך א"כ פשיטא ליה
דכבר נכנסה שלישיה כב"ש: שזה לאילן.
ליך אחר חנטה לענין ערלה ורבעי
ושביעיית: שבשעת לקיטתו עשורו.
שאל חנטה בשניה ונלקטת בשלישיה
מתעשר כדת שנה שלישיה בירק לפי
שאף הוא דכרי ליגדל על כל מים הכי
מפרש לה בשמעתא קמייתא דקדושי:
והרולא לעשות וכו'. בעלמא (עשורין ו):
פרכינן סיפא ארישא ומשינן כאן קודם
נת קול כאן לאחר נת קול: מקולי ב"ש
כו'. בעשורין(ו) מפרש לה במתלוקת אחת
שיש מקום שנטעין בה דכרי בית

שמאי להקל ויש מקום שנטעין בה
דכרי בית הלל להקל כגון כמה חסרון
כשדרה שלא תטמא כהאל ב"ש אומרים
ז' חוליות זכ"ה אומרים חוליה אחת וכן
לטרפה נמלאו דכרי ב"ש מקולין
בטרפה ואומר עד שתחסר שמי
חוליות זכ"ה מתעמדין בה ומקולין
לענין טומאה לומר שכיון שחסרה
חוליה אחת אינה מטמאה והאילונו
קולי ב"ש וקולי זכ"ה רשע שהרי דכרו
סומריין זה את זה כדי להקל והאילונו
בחומורי שניהם כסיל בחשך הולך הוא
שאינו יודע להבחין על מי לסמוך אלא
בז' מתלוקות שהקילו אלו בו ואלו בו
אין כאן לא משום רשע ולא משום
סללות דסבירא ליה כהא כב"ש ובהא
כנית הלל: אי כניה שמאי בקוליהון
ובחומריסון. אי לענין טומאה לא
חשיב לה חסרון בחוליה אחת לענין
טרפה נמי לאו חסרון הוא: ואי כב"ה.
דלמרו חסרון הוא ליחסבה חסרון הכא
והכא. והך דר"ע נמי מתקן להדי דקא
חשיב ליה שניה וקא חשיב ליה שלישיה:
גמרא אסתפק ליה וכו'. כב"ה בעא
למעמד: כב"ש נהג כה. לרי וסי בר
יהודה דלמרא משום דנהג בה מנהג
רבן גמליאל עשרה נמעשר עני דין
שלישיה א"כ כב"ש ס"ל דנחמדה שנה

היום דאי כב"ה לקיטתה וחנטתה בשנה אחת הוה: דאיך שבט.
דלשתק דשאתרוג דר בלילי שמי ושלש שנים ושבט דלשתק
נכנסה שנה שלישיה ועדיין לא יאלת שלישיה נמלאה שחנטה בשניה
ולקטת בשלישיה: ונדין הוא. דאם לקיטת קודם לכן או בכסליו או בטבת
נמי הוה טיהג בה ב' עשורין משום מנהג ר"ג ור"א: אלא מעשה שהיה. כא'
בשנת היה: כרוך וסני. ככול את דכרי ר' יוסי וסנה בה שמי מתלוקות:
לא אחד בשנת היה. שאין בה חידוש שנה: אלא ט"ו בשנת היה. לדכרי
הכל נחמדה שנה: ר"ה שלו פשרי. דין ירק ולענין מעשר קאמר:
שלישיה נכנסה לרביעית. לקמן [טו.] פריך מ"ש דלא תנא ואם היתה
שניה נכנסת בשלישיה כדתינא לעיל (דף יב:) גבי ליקטת ירק:
מאן

לרביעי. הך משנה אחת כמאן דתני נטע רבעי בריש כ"מ
(בבבב דף לה.)': ולשביעית. ירק נמי אית
ביה שביעית אלא מפרש בירושלמי דביכורים פרוך ב' כגון אחרונ
נת שנית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאילו נתר חנטה

אחד דכרי ב"ש ואחד דכרי ב"ה ר' יוסי
בר יהודה אומר לא מנהג ב"ש וב"ה נהג
בה אלא מנהג רבן גמליאל ור' אליעזר נהג
בה דתנא: "אחרונ שוה לאילן בג' דרכים
ולירק בדרך אחד שוה לאילן בג' דרכים
לערלה ולרבעי ולשביעית ולירק בדרך אחד
שבשעת לקיטתו עשורו דכרי ר"ג ר' אליעזר
אומר אחרונ שוה לאילן לכל דבר ומי עבדינן
כתרי חומרי והתניא ל'עולם הלכה דכרי
ב"ה והרובה לעשות דכרי ב"ש עושה
דכרי ב"ה עושה מקולי ב"ש ומקולי ב"ה
רשע מחומרי ב"ש ומחומרי ב"ה עליו הכתוב
אומר והכסיל בחשך הולך אלא אי כב"ש
בקוליהון ובחומריהון אי כב"ה בקוליהון
ובחומריהון ז"ר"ע גמריה אסתפק ליה ולא ידע
בשבט ב"ה כאחד בשבט ז"ר (אומר) ב"ה
בשבט ז"ר (אומר) ר' יוסי בר יהודה אומר לא
מנהג ב"ש וב"ה נהג בה אלא מנהג ר"ג ורבי
אליעזר נהג בה כאחד בשבט כבית שמאי
נהג בה א"ר חנינא ואיתימא ר' חנינא הכא
באחרונ שחנטו פירותיו קודם ט"ו דאיך
שבט עסקינן וכדן הוא אפילו קודם לכן
"ומעשה שהיה כך היה רבינא אמר כרוך
ותני לא אחד בשבט היה אלא ט"ו בשבט
היה ולא מנהג בית שמאי ובית הלל נהג
בה אלא מנהג רבן גמליאל ור' אליעזר נהג
בה אחר רבה בר רב הונא השתא דאמר רבן
גמליאל אחרונ אחר לקיטתו עשורו בירק
ראש השנה שלו תשרי מתייב ר' שמעון בן
אליעזר אומר י"ליקט אחרונ ערב ט"ו בשבט
עד שלא תבוא השמש וחור וליקט משתבוא
השמש אין תורמין ומעשרין מזה על זה לפי
שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן
ולא מן הישן על החדש יהיתה שלישיה
נכנסת לרביעית שלישיה מעשר ראשון
ומעשר עני רביעית מעשר ראשון ומעשר שני

הכא באחרונ דכמאן דלמרא
קודם ט"ו דאיך שבט ומשמע משום דמספקא ליה אי אולנין נתר
חנטה באחרונ כר"א או נתר לקיטת כר"ג נהג בו שני עשורין אלא
דאולי' נתר לקיטת אף על גב דנגמר הפרי (נמי) דהרי חנט בשבט
של שנה שעברה ולא נלקט עד שבט אחר ושאל אחרונ חלוק משאר
פירות לשי' שדרכו לעמוד כאילו שמים ושלש שנים וכל זמן שמתקיים
כאילו נדל בכל שנה ושנה אי נמי אף על פי שחנט בשבט ומנין דאין
נגמר גדולו עד שבט אחר וינחא השתא דנקט רבי יוחנן לקמן (דף טו:)
גבי אחרונ אפילו בית ועשית כבר כלומר דעל ידי מי שנה הבאה
גדילה ומיהו בית ודאי לאו דוקא דהא ר' יוחנן בקר חנטה אולי
ושאל לא חשיב חנטה באחרונ בפחות מכוית: ה"בס"ל בחשך הולך.
אפילו יודע כמאן הלכה ומחמיר על עצמו ולא צדי לגייוי דר"ע מספקא ליה להכחא כמאן ועבד לחומרא דמסתמא יודע היה להלכה כב"ה:

מסורת הש"ס

6) סוכה לע: קדושין כ:
ביבוס ס"ד מ"ג,
9) עירובין ו: חולין מג:
(תוס' סוכה ס"ד היד
ותוס' עירובין ס"ד היד
ותוס' יבמות ס"ה הי"ג,
9) עירובין ו' ד' (ג' ז"ל
אמרו) ה' (ז"ל אמרו).
1) עירובין ס: וס"ג.
1) ותוס' ס"ה הי"ג
ותוס' תרומות ס"ד הי'
ע"ש. (ח' דף ג'.) (ט' דף
ג'.) (י' דף ג'.) וס' דף
ג' ד"ה אמרו).
1) עירובין ו: חולין מג:
1) ותוס' ס"ה הי"ג
ותוס' תרומות ס"ד הי'
ע"ש. (ח' דף ג'.) (ט' דף
ג'.) (י' דף ג'.) וס' דף
ג' ד"ה אמרו).
1) עירובין ו: חולין מג:
1) ותוס' ס"ה הי"ג
ותוס' תרומות ס"ד הי'
ע"ש. (ח' דף ג'.) (ט' דף
ג'.) (י' דף ג'.) וס' דף
ג' ד"ה אמרו).

הנהרות הב"ח

6) תוס' ד"ה לביעית ט'
למח' דמפישת לעיל ג' יב
דף ז' ע"ה ד"ה מה
נקי:

מוסף רש"י

אחד דכרי בית שמאי.
דלמרי למה בשנת ר"ה
לאילן וכבר נכנסת שלישיה,
ואחד דכרי בית הלל.
דלמרי עד חמשה עשר בו
לא היה ר"ה ועדיין שנה
היא (עשורין ו) משער
שני כמות הלל דלמרי
ט"ו בשנת ר"ה אלנות
וחלטי שניה היא, ומשער
שני כמות שמאי דלמרי
כאחד שבט ר"ה אלנות
ושלישיה היא ויבמות
10. לערלה ולרבעי
ולשביעית. ערלה ורבעי
נוהג בו כאילו וענין
שביעית הולכין בפירותיו
אחר החנטה כאילו
ולא אחר לקיטת בירק
(עשורין ב' עשורין חובה
10. שבשעת לקיטתו
עשורו. שאל חנטה
בשנה שניה שחנטה
משער ראשון ומשער שני
ונלקט בשלישיה לשיטת
שמשיהויה משער ראשון
ומשער שני, מתעשר
דין משער שלישיה,
ואילו שאר אילנות שחנטו
פירותיהן בשניה ונלקטו
בשלישיה מתעשרין דין
שניה, ולענין משער השני
אחרונ לירק דמסער
פירות האילן וירקות
דרבנן ומשער גרין וירק
דלוייתא, ונגזרן וירק
ליפקן (לעיל יב:) שמתעשר
אחר השנה שהנאול שלש
מקראי: ואסתמי רבנן
מעשר דכריה אגוזין
ויקב, מה גזרין וירק
מיוחדים שגדלים על רוב
מים דהיינו מן גמלים
ותחשבוין לשנה שעברה,
אף על הגדלין על רוב
מים, כגון פירות האילן,
מתעשרין לשנה שעברה,
לא ילוי ירקות שגדלין על
כל מים שמתעשרין לשנה
הבאה, ואחריו נמי נדל
על כל מים בירק, חובה:
10. ובש"ד קדושי ג' הכל
דבר, אף למעשה וסוכה
11.